ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 22 ΜΑΙ. 1987

Θέατρο // Κριτική

Πειραματισμός με καλοπροαίρετες τάσεις...

«Η Φιλονικία» τού Μαριβώ άπό τήν «Πειραματική Σκηνή τής Τέχνης» θέατρο «Αμαλία»

Γράφει η Ηρώ Βακαλοπουλου

ΟΤΑΝ μιλάμε γιά Μαριβώ μιλάμε γιά άρχές τού δέκατου όγδοου αιώνα, γιά Γαλλία τής έποχής τού έγκυκλοπαιδισμού, γιά έποχή τής άστικής κωμωδίας καί γιά θέατρο σχηματοποιημένο στά στεγανά τυπικών διανοητικών καί καλλιτεχνικών συμβάσεων. Τά έργα αύτών τών χρόνων άν δέν είναι άνιαρά, κρατούν τό ένδιαφέρον τού σύγχρονου κοινού άπό ιστορική κυρίως άποψη.

Διαποτισμένα άπό αύστηρό σχολαστικισμό ύποτάσσουν τή σκηνική έμπνευση στήν ψυχρότητα διανοητικών πειραματισμών καί περίτεχνων δοκιμασιών τής γλώσσας. Ακόμα καί ή περίπτωση τού ταλαντούχου καί προωθημένου γιά τήν έποχή του Μαριβώ περιέχει άφθονη τήν τυποποίηση καί τήν ύποταγή στό πνεύμα καί τήν κουλτούρα τής έποχής.

Εύτυχώς πού στά έργα του συναντάμε λεπτό αίσθημα, φινέτσα, έκλεπτυσμένη σκέψη, εύγενική πρόθεση καί κυρίως πρωτοτυπία στύλ. Από τό 1967 ή Γαλλία μέ τό πρόσωπο τού βασιλικού θεσμού της ρίχνει σέ δυσμένεια τούς πλάνητες θεατρίνους τής ιταλικής Commedia dell arte, πού οί παραστάσεις τους έχουν βρεί τεράστια άπήχηση στό πλατύ κοινό. Οί Ιταλοί θεατρίνοι άνασυντάσσουν τίς δυνάμεις τους, καί άπό τό 1716 ξαναεμφανίζονται στό γαλλικό κοινό μέ έργα γραμμένα άπό Γάλλους δραματογράφους στό στύλ τής Commedia Dell arte. Μέ τήν μεταποίηση αύτή, τό στύλ τής τέχνης τους άλλοιώνεται, έξευγενίζεται καί προσαρμόζεται σέ κανόνες άνώτερης καλλιτεχνικής άπαίτησης. Η άξεστη ύπηρέτρια τών σκηνών τους μεταβάλλεται σέ ρομαντική Κολομπίνα καί ό άστείος παλιάτσος γίνεται ό συναισθηματικός Πιερρότος, πρόσωπα ποιητικά καί όνειρικά, πού ή γαλλική δραματογραφία τά κινεί σέ κλίμα μεταφυσικού όνείρου, έχοντας γιά πρότυπο τούς πίνακες τού Βαττώ.

★ Εδώ άκουμπάει καί ή έμπνευση τού Μαριβώ, πού έπιχειρώντας νά έρευνήσει θέματα τής άνθρώπινης ψυχής, χρησιμοποιεί τή λεπταισθητη κωμική τού γκάμα σέ σκηνικό μέ στοιχεία τής Commedia Dell arte, κάνει μπόλικη χρήση τής φαντασίας, γράφει κομψούς καί γεμάτους φινέτσα διαλόγους, καί άνεβάζει έργα πού μπορούμε νά τά προσδιορίσουμε στό είδος τής ψυχοπνευματικής κωμωδίας. Ημερο τό κλίμα του, τρυφερά σκεπτόμενο καί γοητευτικό, βοηθάει στά έργα του νά μεταφέρουν ώς τίς μέρες μας τήν ίδιαίτερη μαγεία τών ρυθμών καί τής ποιητικής σκέψης τους, καί νά γίνονται συμπαθή άπό τό σύγχρονο θεατή, παρότι άνήκουν σέ ψυχρές συμβάσεις μιά άλλης έποχής.

Ο Μαριβώ μέ τούς χαμηλούς τόνους του ξεφεύγει άπό τό κατεστημένο τής έποχής του, δέχεται μύδρους καί έπικρίσεις, άλλά ή δική του έμπνευση, είναι στραμμένη στό νέο δρόμο πού άναζητάει τό θέατρο τής άλλαγής. Η έμβάθυνση σέ ψυχικά φαινόμενα καί ή κοινωνική τους άνάλυση ήδη προαγγέλλουν τόν δέκατο ένατο αίώνα.

★ Η «Φιλονικία» ξεκινάει μέ μιά άπόλυτα άστική σύμβαση. Ενα ζευγάρι εύγενών διαφωνεί πάνω στό θέμα του ποιός είναι πιό έπιρρεπής στήν άπιστία. Ο άντρας ή ή γυναίκα! Τά έπιχειρήματα τής γυναίκας είναι έπηρεασμένα άπό τόν ήθικό κώδικα τής έποχής καί άπό τήν ύποκριτική προσποίηση τού καλού γούστου καί τών καλών τρόπων. Ο άντρας προτείνει νά παρακολουθήσουν ένα πείραμα έντελώς προσωπικό του πού θά τή βοηθήσει νά βγάλει πιό παραστατικά συμπεράσματα.

Από τό σημείο αύτό άρχίζει τό «Θέατρο στό θέατρο» τού Μαριβώ μιά όνειρική δράση μπαλλέτου μέ πρωταγωνιστές ένα ζευγάρι μαύρων ύπηρετών (Πιερρότος καί Κολομπίνα) καί δύο νεαρά ζευγάρια άθώων πρωτόγονων ύπάρξεων πού ό Μαριβώ τά βγάζει στή σκηνή δίχως τήν αίσθηση καμιάς ταυτότητας, όπως θά λέγαμε σήμερα, γιά νά άνακαλύψουν άπό τήν άρχή τό δισυπόστατο παιχνίδι τού ένστιχτου, τής αίσθησης, τών συναισθημάτων καί τής άτομικής έπιλογής. Τά ζευγάρια περνούν άπό τή συνείδηση τού έγώ στή συνείδηση τού άλλου καί άπό τό ένστιχτο τής κτήσης καί τής προσάρτησης, στόν κυκεώνα τών έγωιστικών άδυναμιών. Ο τρόπος πού σκιαγραφείται ή φύση άνάμεσα στή βιολογία καί τά κοινωνικά πρόθυρα, δείχνει, όπως σέ πειραματισμό, τίς πρώτες ύλες τού άνθρώπου πού πάνω τους βασίζονται καί κρίνονται οί θεσμοί. Τό παιχνίδι μέ τά άνίδεα παιδιά έχει έντονη θεατρικότητα καί ρυθμική κλίμακα πού θερμαίνεται όσο προχωρεί ή πρωτόλεια αύτή συνειδητοποίηση, πού άναλύεται μέ παιχνιδίσματα κωμικότητας καί στοχασμού, άφήνοντας στό κοινό νά άσχοληθεί μέ τό θέμα, σάν νάταν ένα πρωτότυπο άντικείμενο μελέτης.

Φορμαλιστής ύψηλόφρονας καί ζωντανός θεατρίνος ό Μαριβώ δίνει ένα σύντομο άλλά πυκνό καί πλούσιο σέ σκέψη ύλικό σκηνής, πού είναι περισσότερο μιά βιρτουοζιτέ, ένα ρεσιτάλ μουσικών τόνων λόγου, κινησης, έκφρασης καί συναισθημάτων.

★ Η «Πειραματική Σκηνή τής Τέχνης» άνέβασε τή «Φιλονικία» τό καλοκαίρι τού 1986 στά πλαίσια τών γιορτών «Ανοιχτού Θεάτρου» τού δήμου Θεσσαλονίκης.

Η Λέπη Οικονομοπούλου χρησιμοποίησε τά κλασικά ύλικά τής δραματουργίας τού Μαριβώ, όργανώνοντας έξωτερικά μιά παράσταση «έποχής», μέ τό ζευγάρι τών δύο άριστοκρατών καί τήν θεατρινίστικη παρουσία τών «Κομμεντιαντελαρτικών» ύπηρετών άψογα σκιαγραφημένων στά εντεχνα όρια τής κλασσικότητας πού χαρακτηρίζει τό κείμενο, άλλά γιά τούς τέσσερις νέους έπέλεξε σύνθετο στύλ μοντέρνας έρμηνείας πού άπλωνόταν άπό τόν αύθόρμητο λυρισμό ώς τό κωμικό, τήν είρωνία, τό σαρκασμό καί τόν ψυχολογισμό. Η Εφη Σταμούλη προχώρησε τήν έξαιρετική έρμηνεία της στό ρόλο τής Εγκλέ σέ άναλύσεις λεπτών άποχρεώσεων εύαισθησίας, ένώ ή αντίν τής Δώρας Σκαρλάτου διάλεξε τόνους χιουμοριστικής άφέλειας. Ο Γιώργος Κορμανός (Αζόρ) καί ό Ανδρέας Νάτσιος (Μεζρού) έπαιξαν δεξιότεχνα τήν άθωότητα, μόνο πού στά πρόσωπά τους κυριάρχησε περισσότερο άπό τό κανονικό ό εύαίσθητος λυρισμός καί δέν τονίστηκε ίδιαίτερα τό φύλο τους ούτε στίς στιγμές τής σύγκρουσης καί τής άρσενικής φιλίας. Καρίζ ή Λένα Σαββίδου έντυπωσίασε μέ τή φωνή της, ή χορευτική όμως παρουσία της ήθελε κι άλλη έπεξεργασία. Τό ίδιο καί ό Μεζρού τού Θόδωρου Τεκνετσίδη ύστερούσε σέ χορευτική κίνηση καί παρουσία. Τούς ρόλους τού ζευγαριού τών άριστοκρατών κράτησαν ή Θάλεια Σκαρλάτου καί ό Αλέξανδρος Μούκανος.

Η ώραία μουσική έπένδυση τού Ηρακλή Πασχαλίδη καθιέρωσε τό κλίμα καί τίς διαβαθμίσεις του, έλέγχοντας τούς όνειρικούς καί τούς συναισθηματικούς τόνους τής δράσης. Τό σκηνικό τού Απόστολου Βέττα έξυπηρετικό καί συμβολικά άρτιο, καλλιτεχνικά όμως στεγνό καί μέ στυλιζαρισμένη φυσικότητα. Σωστά τά κοστούμια τής Ιωάννας Μανωλεδάκη.

Ηρώ Βακαλοπούλου